

HÄNDELSEUTREDNING

Undersökning enligt 3 kapitlet 10 § lag om skydd mot olyckor (SFS 2003:778)

Brand i byggnad – [REDACTED], 2020-12-14

Utredare: Tony Iseklint

Version: 2, 2021-04-13

ANLEDNING TILL UTREDNING

Enligt 3 kap 10§ i lag om skydd mot olyckor (LSO) ska kommunen när en räddningsinsats är avslutad, se till att olyckan undersöks för att i skäligen omfattning klarlägga orsaker till olyckan, olycksförloppet och hur insatsen har genomförts. Enligt förbundsordning ansvarar Räddningstjänsten Mälardalen för dessa utredningar vid bränder, och respektive kommun vid övriga händelser. Vid aktuellt datum drevs den kommunala räddningstjänsten genom Västra Mälardalens kommunalförbund. Från årsskiftet 2021 ingår detta i det gemensamma räddningsförbundet Räddningstjänsten Mälardalen.

Denna händelseutredning genomförs med anledning av en brand i byggnad, [REDACTED], som utbröt på kvällen den 14:e december 2020. En person omkom i branden. [REDACTED] ligger i Köpings kommun, Västmanlands län. Byggnaden ligger dock nära gränsen mellan Köpings kommun och Lindesbergs kommun, vilket tillika är länsgränsen mellan Västmanlands län och Örebro län.

Syfte

Utredningen genomförs med syfte att primärt besvara följande frågeställningar:

- Hur påverkades utlarmningen av att byggnaden var placerad precis vid kommun/länsgräns?
- Vad fick detta för påverkan på insatsen?

Utredningen syftar även till att övergripande beskriva insatsens genomförande och om möjligt fastställa olycksförlopp och eventuella orsaker till dödsolyckan.

Utredningen syftar också till att ge förslag på åtgärder till dom frågeställningar besvaras. Baserat på åtgärderna kommer en separat handlingsplan att arbetas fram.

Avgränsningar

Brandorsak utreds enbart översiktligt. Insatsens genomförande utreds primärt enbart utifrån frågeställningarna hur utlarmningen påverkade olyckan.

Underlag för utredning

- Intervjuer med personal från räddningstjänst som deltog i insatsen.
- Information från polisens tekniker
- Räddningstjänstens händelserapport
- Ärenderapport från SOS Alarm
- Avlyssnat radiotrafik och larmsamtal tillsammans med SOS Alarm

HÄNDELSEPLATS

Områdesbeskrivning

█ ligger i Köpings kommun, några mil nordväst om Kolsva. █ ligger precis på gränsen mellan Köpings kommun och Lindesbergs kommun. Denna gräns är tillika länsgräns mellan Västmanlands Län och Örebro Län.

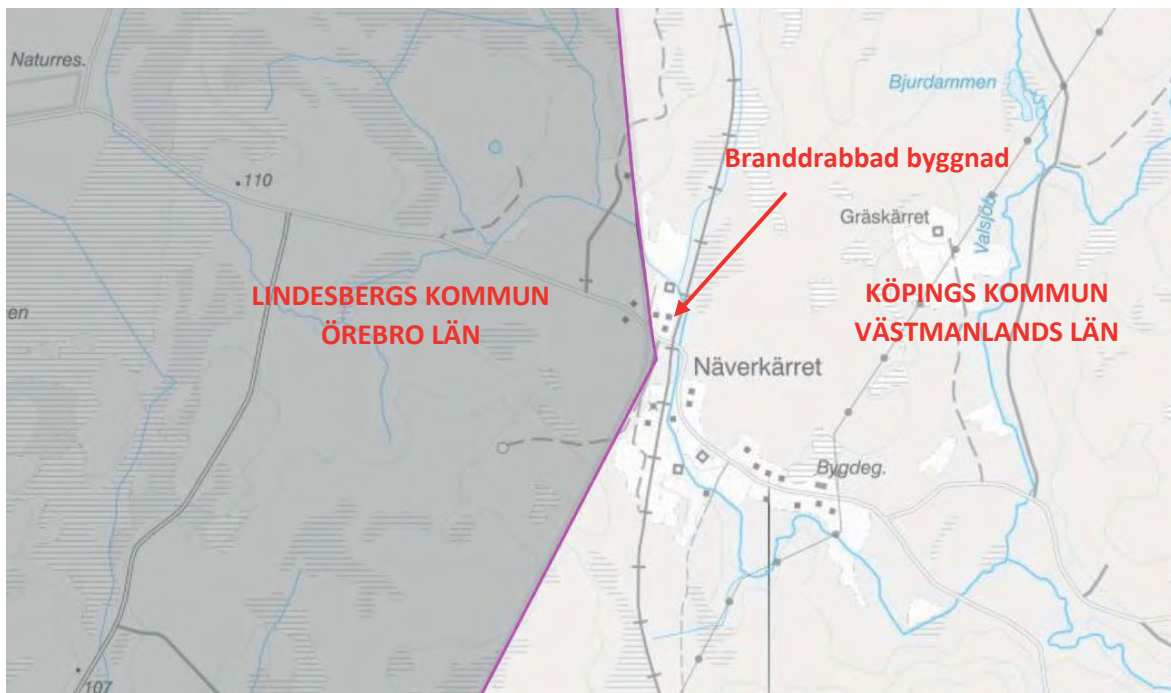

Bild 1 – Översiktsbild över området

Räddningstjänsten Mälardalen

Objektsbeskrivning

Den aktuella adressen, [REDACTED] är tillika en gammal så kallad "banvaktarstuga", som förr i tiden användes som bostad för banvakter som jobbade längs järnvägen. Denna banvaktarstuga i [REDACTED] benämns som Banvaktarstuga [REDACTED]. Byggnaden har under den senaste tiden använts som ett vanligt bostadshus. Byggnaden är uppförd i tegel. Sannolikt har tak och bjälklag varit av trä, vilket helt brunnit upp under branden.

Bild 2 - [REDACTED] (Banvaktarstuga [REDACTED]) år 2008. Foto: Olle Frykmo

HÄNDELSEFÖRLOPP

Larmsamtal

23:16 – Inkommande larmsamtal till SOS alarm. Inringare meddelar att det brinner med öppna lågor som slår ut ur en villa på adressen [REDACTED]. Förmodligen finns en person kvar i huset.

Utlarmning och räddningsinsats

23:17 – Förlarm brand i byggnad, station 24–7000 (Skinnskatteberg)

23:18 – Huvudlarm: Stort larm, brand i byggnad – [REDACTED] .

Larmas gör station 7000 (Skinnskatteberg) samt insatsledare Östra bergslagen. 224–7180
Släckbil 7010 Skinnskatteberg kvitterar larm och åker mot platsen. Insatsledare 7180 kvitterar larmet med status U (Uppdrag)

23:20 – Utlarmning Brandingenjör i beredskap (BIB)

BIB Norr (224–1180 Västerås) som ledningsnivå 3. BIB Söder (224–1280 Eskilstuna) som bakre stöd till Inre befäl Eskilstuna

23:21 – Telefonsamtal från BIB Norr till Inre Befäl Eskilstuna. Uppgift från Inre Befäl att det är oklart med positionen och vilket område byggnaden ligger, samt att Skinnskatteberg med insatsledare är larmade och har kvitterat larmet. Beslut av IB att BIB Norr kan avvakta.

23:21 – SOS anteckning från larmsamtal:

Slår ut lågor från taket på byggnaden

23:30 – Utlarmning station 2500 Kungsör, befälslarm

23:31 – Utlarmning station 2200 Kolsva

23:36 – Utlarmning station 2500 Kungsör. Stort larm

Första insatsperson 224–2560 kvitterar larmet tillsammans med styrka från Kungsör. Dessa enheter är avsedda för passning, och omdirigeras av inre befäl Eskilstuna till station 2000 Köping.

23:41 – Utlarmning station 2000 Köping

Släckbil 224–2010 och tankbil 224–2040 kvitterar larmet

23:49 – 7010 Skinnskatteberg framme på plats som första enhet
Framkomstrapport 7010 Skinnskatteberg: Brand i villa, helt övertänd.

Bild 3 - Bild vid framkomst av 7010 Skinnskatteberg

Det brinner i detta skede i alla rum och slår ut lågor från nästan samtliga fönster, samt ut genom taket.

7010 Skinnskatteberg påbörjar insats i syfte att begränsa spridning till angränsande byggnader/egendom. Villan i sig bedöms vara bortom räddning. Det bedöms även vara försent för eventuella livräddande insatser om någon person skulle vara kvar i huset.

En elmopedbil som står på laddning ca 1 meter från huset flyttas. Kylning påbörjas av en husvagn som står cirka 10 meter från byggnaden som brinner, och en gasolflaska tas ut ur husvagnen.

23:53 – Trafikverket informeras om att eventuella förbipasserande tåg ska hålla sikt fart på grund av rökutvecklingen

23:54 – Inre befäl Eskilstuna larmar Insatsledare från Köping 224–2080 som strax därefter kvitterar larmet och åker mot platsen. Detta utifrån tidigare inkommen information om att insatsledare från Östra Bergslagen ej kommer åka mot platsen, eftersom larmet är i Köpings kommun.

00:17 – Släckbil 2010 Köping samt tankbil 2040 köping framme på plats
Insatsledare 2080 från Köping anländer cirka 10 minuter efter övriga resurser från Köping.

Räddningstjänsten Mälardalen

När dessa enheter är på plats så blir 2080 Köping Räddningsledare. Innan detta är 7010 Skinnskatteberg Räddningsledare och leder arbetet.

Det beslutas i detta skede även att Skinnskatteberg 7010 skall ha som uppgift att bevaka och begränsa gnistregnet med det vatten som finns kvar i 7010, och därefter kan man återgå.

00:17 – 03:15

Fortsatt begränsning av brand mot angränsande byggnader/egendom samt bevakning av gnistregn

7010 Skinnskatteberg lämnar platsen 01:15

03:15 – Samtliga resurser har lämnat skadeplats förutom tankbil 2040 Köping, som kvarstannar med 2 brandmän för bevakning. Lämnar sedan cirka 08:30

ANALYS

Brandorsak och olycksförlopp

Då branden upptäckts 23:16 och SOS larmas brinner det redan kraftigt och lågor slår ut genom villan. I larmsamtal framkommer att lågor slår ut från övervåningen. Branden har då sannolikt redan pågått ett tag innan den upptäcks. Redan cirka 5 minuter senare, kl. 23:21 görs en anteckning hos SOS Alarm att det slår ut lågor genom taket på byggnaden. Redan i detta skede är möjligheterna väldigt små att kunna påträffa någon person i liv inne i byggnaden. På grund av avståndet till [REDACTED] från närmsta brandstation dröjer det efter detta cirka 30 minuter innan första räddningsenhet är framme på platsen.

På grund av att villan var totalt övertänd vid räddningstjänstens framkomst och att eventuella spår mer eller mindre helt har brunnit upp, så har område där branden startat (primärbrandområde) och brandorsak ej gått att fastställa. Detta har därför ej utretts vidare inom ramen för denna utredning.

Med hjälp av bland annat polisens tekniker och polishundar kan det konstateras att man hittat spår av en person som varit kvar inne i villan. Spår från personen anträffas inne i villan i anslutning till entrédörren mot järnvägen.

Spåren hittas i källaren. Eftersom samtliga bjälklag brunnit bort är det svårt att fastställa vilket våningsplan personen befunnit sig på. I anslutning till området hittas även rester från en rullator. Personen som bodde i huset var 80+

Utlarmning och räddningstjänstens insats

Enligt larmplan med indexering Brand i byggnad – villa, Hög omfattning ska följande enheter larmas enligt nuvarande larmplan för det aktuella området (U7022):

- 224–7000 Skinnskatteberg: Stort larm, resurs 224–7010
- 224–7000 Insatsledare Östra Bergslagen, resurs 224–7180
- 224–1100 BIB Norr Västerås, resurs 224–1180
- 241–1000 BIB Söder Eskilstuna (stabsstöd),
- 241–1000 Räddsam Inre Befäl

Noterbart är att det enbart larmas en "komplett" station trots hög omfattning. Samt ett antal befälsnivåer. Skinnskatteberg larmas eftersom man är "närmsta" resurs utifrån gällande samverkansavtal.

När inre befäl i Eskilstuna tillsammans med räddningsåtgörare uppfattar att den initiala utlarmningen verkar begränsad fattas beslut om att larma ytterligare resurser till platsen.

En rad faktorer leder sedan till att det blir en fördröjning i utlarmningen av dessa förstärkande resurser. En bidragande faktor är det faktum att insatsen sker precis på gränsen mellan både kommun och länsgräns.

Larmets position ger att det är SOS operatör i Eskilstuna och Inre Befäl i Eskilstuna som äger händelsen. Hade positionen varit bara ett tiotal meter västerut så hade det istället varit Inre befäl Bergslagen och SOS operatör i Örebro.

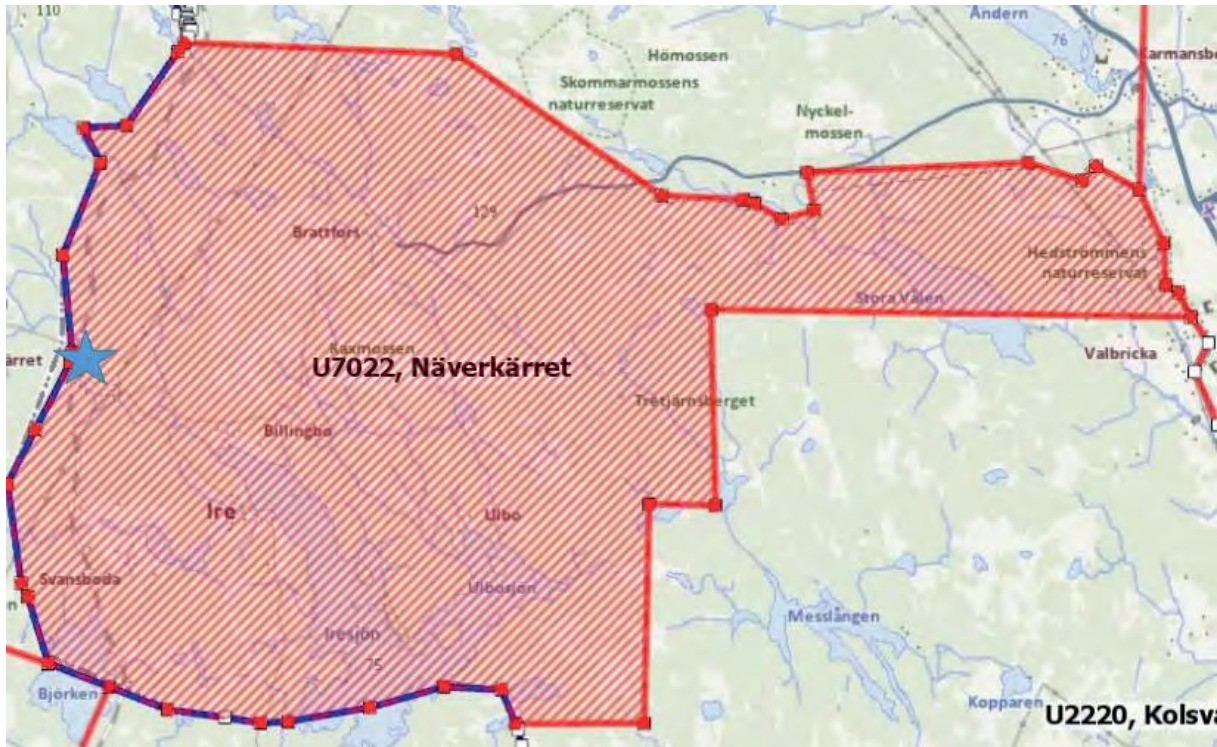

Bild 4 - Aktuellt larmområde. Händelseplatsen markerad med stjärna

Viss kontakt tas mellan centralerna i det aktuella fallet. Det bedöms viktigt att kontinuerlig kommunikation sker i dessa fall för att dela lägesbild, såväl i utlarmningskedet som under den fortsatta insatsen. Enheter ute på plats är vana att arbeta mot sin "egen central". Skinnskatteberg som är först på plats är därför vana att jobba mot Region Bergslagen, och enheter från Köping är vana att jobba mot ledningscentral i Eskilstuna. Det är därför viktigt att centralerna dokumenterar och för vidare informationen. Kontakt hålls även lämpligtvis mellan dom olika funktionerna separat. Dvs SOS-operatör Eskilstuna kommunicerar med SOS-operatör Örebro. Och inre befäl Bergslagen kommunicerar med inre befäl Eskilstuna. Muntlig kommunikation kan vara bra som ett komplement till dom tekniska system som finns.

För att undvika fördröjningar i utlarmningen är dock den viktigaste åtgärden att larmplaner inom Räddningstjänsten Mälardalen ses över, så att tillräckligt med resurser larmas direkt i ett första skede. Hade fler resurser legat med på larmplan initialt hade eventuella osäkerheter kring position spelat mindre roll då det hade kunnat lösas i efterhand. Se förslag på åtgärder under avsnitt Slutsats/åtgärdsförslag.

Slutsats/åtgärdsförslag

Det kan konstateras att det redan då larmet kommer in till SOS alarm, varit väldigt svåra förutsättningar att rädda personen som varit kvar i byggnaden. Trots att det sedan i själva utlarmningen av räddningstjänsten funnits vissa brister i larmplaner, så har detta ej påverkat slutresultatet nämnvärt då vare sig personen eller byggnaden hade kunnat räddas i detta fall.

Enligt 1§ i lag (2010:1011) om skydd mot olyckor syftar lagen till att med hänsyn till de lokala förhållandena ge ett tillfredställande och likvärdigt skydd mot olyckor. Tyvärr är det en praktisk omöjlighet för räddningstjänsten att ha en brandstation i varje mindre samhälle. Därför skiljer sig framkörningstider, och i mindre samhällen som [REDACTED] tar det därför längre tid innan räddningstjänsten kan vara på plats. Därför behöver ett tillfredsställande och skydd mot olyckor lösas på andra sätt. Ett visst ansvar ligger på den enskilde fastighetsägaren, vilket nämns i 2kap2§ LSO som säger att en fastighetsägare/verksamhetsutövare ska " i skälig omfattning hålla utrustning för släckning av brand och för livräddning vid brand eller annan olycka och i övrigt vidta de åtgärder som behövs för att förebygga brand och för att hindra eller begränsa skador till följd av brand"

Detta ansvar gäller alla enskilda oavsett var man bor, men blir särskilt viktigt för personer som är bosatta på platser där hjälp från kommunal räddningstjänst är långt bort. I klartext så innebär det att det är särskilt viktigt att boende exempelvis har brandvarnare för tidig upptäckt av brand, och brandsläckare för att själva tidigt kunna agera och släcka en brand själv i den egna byggnaden, eller för att hjälpa en granne.

I detta fall var det dessutom en äldre person som omkom. Statistik i IDA visar på att äldre (80+) är kraftigt överrepresenterade i dödsbränder i Sverige¹

Skyldigheterna enligt 2kap2§ LSO gäller även äldre som bor hemma och äger en fastighet. Men utredaren ställer sig tveksam till om de äldre alltid kan antas ha rätt förutsättningar för att fullfölja dessa skyldigheter i lagen. Äldre kan dessutom ha större svårigheter att själva sätta sig i säkerhet och utrymma vid brand. Utredaren anser därför att äldre som fortfarande bor hemma i vissa fall kan anses vara i behov av hjälp och stöd för att minska risken för att omkomma i bränder. Hjälpen kan t.ex. handla om att:

- Kontrollera att brandvarnare finns i tillräcklig omfattning och fungerar
- Identifiera riskbeteenden för uppkomst av brand (rökning, tända ljus, matlagning etc.) och vid behov vidta åtgärder (Flamskyddat material, el, spisvakt etc.)
- Med mera

Denna hjälp kan komma från flera håll. Anhöriga/familj som normalt är dom som lättast kan identifiera ovanstående. I dom fall där de äldre får vård i hemmet skulle även möjlighet finnas för kommunen via t.ex. hemtjänst att bistå med enklare kontroller av t.ex. brandvarnare och identifiera riskbeteenden och meddela vidare för åtgärd.

¹ IDA (MSB) - Antal omkomna per miljon invånare, fördelat på kön och åldersklass. Årsmedelvärden för perioden 1999–2015

Räddningstjänsten har i sin tur samtidigt även ett uppdrag att vara rådgivande till verksamheter och fastighetsägare kopplat till brandskydd för att underlätta för den enskilde att fullgöra sina skyldigheter enligt lagen.

För att skapa bättre förutsättningar och minska risken för att en liknande dödsolycka skall ske igen föreslås därför följande:

Förebyggande brandskydd:

Åtgärdsförslag:

- Räddningstjänst föreslås inventera platser inom förbundet där det är särskilt lång framkörningstid (+ cirka 20 minuter)
- Räddningstjänst föreslås via exempelvis informationsutskick sprida information och tips om vilken brandskyddsutrustning som är viktig att ha hemma, för att underlätta för den enskilde att ha ett skäligt brandskydd hemma.

Informationen bör särskilt poängtera vikten av detta för boende som har långt till hjälp från närmsta brandstation, och hur man på bästa sätt hjälper sina grannar.

Informationen bör även särskilt vara inriktad mot äldre som bor själva, och som ett stöd till anhöriga att hjälpa äldre som bor hemma att minska risken för uppkomst och allvarliga konsekvenser i samband med brand.

Räddningstjänstens insats/utlarmning:

Gällande räddningstjänstens insats och utlarmning så har sedan tidigare konstaterats att dom brister som uppmärksammats i utlarmningen troligtvis ej gjort någon skillnad i det aktuella fallet, kopplat till om man skulle ha kunnat rädda personen i byggnaden eller ej. Dock leder bristerna i larmplanen till en fördröjning i den fortsatta insatsen. Det bedöms vara av stor vikt att larmplaner ses över och åtgärder vidtas då det kan få konsekvenser på framtida insatser. Generellt bedöms det bättre att larma ordentligt med enheter i ett första skede, för att sedan på plats kunna konstatera att behovet ej finns och då kunna vända resurser som ej behövs.

Framgångsfaktorer:

- Gränslös larmning av enheter. Skinnskatteberg larmas som närmsta station trots att dom ej ingår i förbundet Räddningstjänsten Mälardalen
- IL Köping på plats för att samordna flera enheter på skadeplatsen.

Åtgärdsförslag:

- Översyn av samtliga larmplaner i området och i angränsande/liknande larmzoner.
- Vid händelsetyper av större omfattning ("Stort larm") bör i normalfallet 2 stationer med släckbil eller motsvarande förmåga larmas direkt. Detta möjliggör även för att få med extraresurser som t.ex. tankbil/höjdfordon etc. i ett tidigare skede.
- Vid händelsetyper av större omfattning i larmzoner där station 2200 Kolsva larmas (1+1 i normalbemanning), föreslås därför att närmsta kompletta station också läggs med på larmplan. Stn 2200 Kolsva kan därmed ses som en FIP resurs i dessa larm med större omfattning

- I detta larmområde U7022 bör därför alltså ÄVEN station 2000 Köping ligga med i larmplan direkt vid större händelser.
- Insatsledare inom detta larmområde bör i första hand dras direkt från Köping, ej från Räddningsregion Bergslagen. Korrigering av larmplan enligt ovan möjliggör för detta.
- Då resurser från angränsande räddningstjänst larmas direkt enligt plan (vilket är positivt), skall dock detta meddelas omgående till bakre ledning hos den angränsande räddningstjänsten. Läggs lämpligtvis in direkt i som ett larm till bakre ledning i larmplan. Möjliggör för angränsande bakre ledning att bevaka händelsen. Kontinuerlig kommunikation kan därefter ske mellan ledningscentralerna.

Utöver ovanstående så är händelsen även kommunicerad med SOS Alarm som själva följer upp händelsen internt.

Handlingsplan för genomförande av åtgärder med ansvarig för respektive del presenteras i ett separat dokument.